

Crna Gora

Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava

Broj: 13-056/26-1183/4

Podgorica, 05. oktobar 2026. godine

IZVJEŠTAJ

SA JAVNIH KONSULTACIJA O NACRTU SEKTORSKE ANALIZE ZA OBLAST ZAŠTITA LICA SA INVALIDITETOM ZA 2027. GODINU

I UVOD

Shodno članu 12 Uredbe o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija („Sl. list Crne Gore“, broj 041/18, 086/26) u vezi člana 32a Zakona o nevladinim organizacijama (Sl. list CG, br. 039/11, 037/17 i 084/24), Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava je 14. septembra 2026. godine objavilo Javni poziv za konsultacije zainteresovanim nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom lica sa invaliditetom u cilju sačinjavanja Sektorske analize za utvrđivanje prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti Zaštita lica sa invaliditetom.

Konsultacije su realizovane u periodu od 14. septembra 2026. godine do 29. septembra 2026. godine, u okviru kojih su na naznačenu e_mail adresu (andjelka.kljajevic@mmp.gov.me i jelena.djurisic@mmp.gov.me) za prijem komentara i sugestija za unapređenje nacрта sektorske analize u gore navedenoj oblasti pristigli komentari NVO **Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“** iz Podgorice.

II PREDLOZI, SUGESTIJE I KOMENTARI

1. Predloženo je sledeće „Predlažemo da se u tekstu sektorske analize da jednak prostor i značaj problematike odraslih lica sa invaliditetom i djece sa smetnjama u razvoju.“ Kao obrazloženje ukazuju na sledeće. „Sektorska analiza se zasniva pretežno i prioritarno na problematici i značaju odraslih lica sa invaliditetom a zapostavljaju se, po našem shvatanju, djeca sa smetnjama u razvoju i djeca sa teškoćama u razvoju. Marginalizovana dječija populacija se pominje povremeno i sporadično i po našem shvatanju mora se dati mnogo veći značaj analizi djece sa smetnjama u razvoju. Sadašnji pristup ne odražava u dovoljnoj mjeri specifičnost potreba djece niti značaj pravovremene i kontinuirane podrške u najranijem uzrastu. Djeca sa smetnjama i teškoćama u razvoju predstavljaju posebno osjetljivu grupu čije potrebe zahtijevaju posebnu pažnju, kako kroz ranu intervenciju, tako i kroz

dostupnost kontinuiranih stručnih i specijalizovanih servisa podrške, podršku porodici, socijalnu inkluziju i stvaranje uslova za ostvarivanje njihovih punih potencijala.

Posebno naglašavamo da pravovremeno pružanje podrške u djetinjstvu može imati presudan značaj za dalji razvoj djeteta, njegovu funkcionalnost, samostalnost i uključivanje u zajednicu. Zbog toga oblast podrške djeci ne bi trebalo tretirati samo kao jedan od segmenata opšte problematike lica sa invaliditetom, već je potrebno jasno prepoznati specifične potrebe djece i njihove posebne servise podrške. Takođe, podrška djetetu sa smetnjama ili teškoćama u razvoju neraskidivo je povezana sa podrškom njegovoj porodici, koja u velikom broju slučajeva nosi najveći dio tereta svakodnevne brige, organizovanja tretmana i ostvarivanja prava djeteta. Iz navedenih razloga predlažemo da se Sektorska analiza dopuni i uravnoteži na način da se problematici djece sa smetnjama u razvoju i djece sa teškoćama u razvoju posveti znatno veći i jasno izdvojen prostor, te da se njihove potrebe, rana intervencija, specijalizovani servisi podrške i podrška porodicama jasno definišu među prioritetima za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u 2027. godini.“

Odgovor obrađivača:

Uvažavajući komentar predlagača, ukazujemo na sledeće. Naime, Sektorska analiza je pripremljena u okviru šireg mandata Ministarstva ljudskih i manjinskih prava, koji obuhvata zaštitu i unapređenje ljudskih prava različitih ranjivih i marginalizovanih grupa, pa se njena sadržina ne može ograničiti niti dominantno usmjeriti na jednu ciljnu grupu. Pitanje položaja djece sa invaliditetom/smetnjama u razvoju predstavlja važan segment politike zaštite ljudskih prava i nediskriminacije, ali istovremeno zahtijeva međuresorni pristup, s obzirom na to da su pitanja rane intervencije, obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite, rehabilitacije i dostupnosti specijalizovanih servisa podrške u nadležnosti različitih institucija i sektora. Podsjećamo da Nacionalna strategija zasebno tretira položaj žena i djevojčica kao lica sa invaliditetom, kao i djece sa invaliditetom/smetnjama u razvoju na šta je ukazano kroz tekst Sektorske analize. Stoga kontekstualno manja zastupljenost ove problematike u odnosu na ukupni obuhvat Sektorske analize ne znači njeno zanemarivanje već odražava širi predmet analize i nadležnosti Ministarstva jer se kroz predložene aktivnosti jednako može unaprijediti položaj djece i odraslih.

2. Predloženo je sledeće „U Sektorskoj analizi koristiti termine djeca sa smetnjama u razvoju i djeca sa teškoćama u razvoju“ Obrazloženje: „Direktorat pri Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava nažalost, već godinama ignoriše i podcjenjuje jedinstven stav dva nacionalna, krovna, mrežna saveza na državnom nivou (NVO Savez „Naša inicijativa“ i NVO „NARDOS“) i 25 lokalnih udruženja djece i mladih sa smetnjama u razvoju, koja se nalaze u sastavu pomenuta dva saveza i favorizuje, nepravedno, naziv djece sa invaliditetom, protivno volji djece, roditelja kao i saveza i udruženja roditelja djece sa smetnjama u razvoju. Dok nas potpuno poštuju UNICEF i Ministarstvo prosvjete i koriste terminologiju za koju se zalažemo, nadležni Direktorat pri Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava poštuje stavove i terminologiju isključivo dvije osobe iz pokreta lica sa invaliditetom.“

Odgovor obrađivača:

Predlog nije moguće prihvatiti jer je terminologija korišćena u Sektorskoj analizi za utvrđivanje prijedloga prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za

finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz budžeta Crne Gore u 2027. godini usklađena sa terminologijom koja je korišćena u Strategiji za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2022-2027. a na koju se pozivamo u Sektorskoj analizi. Naime prilikom izrade Akcionog plana za period 2024-2025 Strategije za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2022-2027 postignuta je saglasnost Komisije za praćenje sprovođenja i izvještavanja Strategije da se koristi termin „djeca sa invaliditetom/djeca sa smetnjama u razvoju“, stoga se isti mora na taj način koristiti u svim budućim politikama Ministarstva. Takođe, ista terminologija se koristi u Konvenciji Ujedinjenih Nacija o pravima lica sa invaliditetom koju je Crna Gora ratifikovala 2009. godine.

3. Predloženo je „da se u Sektorskoj analizi ne koristi termin „crnogorski znakovni jezik“ već da se koristi termin „maternji znakovni jezik“ ili samo termin „znakovni jezik“. Obrazloženje: „U sektorskoj analizi se na više mjesta forsira nepravedno izraz „crnogorski“ znakovni jezik, čime se, po našem shvatanju vrši diskriminacija u odnosu na druge jezike koji su u službenoj zvaničnoj upotrebi u Crnoj Gori: (srpski i drugi jezici) s obzirom da je u zvaničnoj upotrebi termin maternji jezik a ne crnogorski jezik.“

Odgovor obrađivača:

Član 13 Ustava propisuje je da je crnogorski jezik službeni jezik u Crnoj Gori, a da su u službenoj upotrebi i srpski, bosanski, albanski i hrvatski jezik. Kako u Crnoj Gori još uvijek nije standardizovan crnogorski znakovni jezik, predlog se prihvata. U cilju obezbjeđivanja terminološke neutralnosti i dosljednosti u tekstu Sektorske analize, termin „crnogorski znakovni jezik“ zamijenice se terminom „znakovni jezik“, na svim mjestima gdje se odnosi na ovu oblast.

4. Predloženo je da se „poveća maksimalni iznos po projektu sa 30.000 eura na najmanje 40.000 eura.“ Obrazloženje: „Od početka primjene novog sistema finansiranja projekata i programa nevladinih organizacija iz državnog budžeta, maksimalni iznosi koji se mogu dodijeliti za realizaciju pojedinačnog projekta u oblasti zaštite lica sa invaliditetom nijesu pratili rast troškova i promjene ekonomskih okolnosti. Dodatno, prilikom raspodjele sredstava od nevladinih organizacija čiji su projekti odobreni uvijek se zahtijevalo i dodatno umanjenje prvobitno predloženih budžeta, od maksimalnih 20%, čime se raspoloživi iznos za stvarnu realizaciju projektnih aktivnosti smanjuje na 24.000,00 eura. Istovremeno, troškovi realizacije projekata u protekloj deceniji značajno su porasli. Minimalna zarada je 2017. godine iznosila 225 eura, dok su danas zarade i troškovi angažovanja stručnog kadra višestruko veći, a za naredni period najavljena su i dalja povećanja. Pored troškova zarada zaposlenih i angažovanih stručnih lica, značajno su povećani i troškovi kancelarijske i druge opreme, zakupa prostora, režijskih troškova, prevoza, hrane i osvježenja za korisnike, materijala za rad i drugih neophodnih troškova realizacije projektnih aktivnosti. Posebno treba imati u vidu da projekti u oblasti zaštite lica sa invaliditetom često podrazumijevaju kontinuirano pružanje specijalizovanih servisa podrške i angažovanje stručnog kadra, zbog čega njihova kvalitetna realizacija zahtijeva stabilne i realno planirane budžete. Zadržavanje maksimalnog iznosa projekta na nivou koji godinama nije značajnije mijenjan, uprkos višestrukom rastu troškova, dovodi do toga da se za isti nominalni iznos danas može obezbijediti znatno manji obim aktivnosti i usluga nego prije desetak godina. Iz navedenih razloga predlažemo da se maksimalni iznos sredstava koji se može dodijeliti za realizaciju pojedinačnog projekta **poveća sa 30.000,00 eura na najmanje 40.000,00 eura**, kako bi finansiranje makar djelimično pratilo rast cijene rada i ostalih troškova i omogućilo nevladinim organizacijama da zadrže kvalitet, kontinuitet i obim usluga koje pružaju licima sa invaliditetom.

Odgovor obrađivača:

Predlog se ne može prihvatiti. Visina maksimalnog iznosa sredstava koja se može dodijeliti za pojedinačni projekat utvrđuje se u skladu sa važećim normativnim okvirom, raspoloživim budžetskim sredstvima i ukupnim brojem projekata koji se planiraju finansirati u okviru predmetne oblasti. Povećanje maksimalnog iznosa sa 30.000,00 eura na najmanje 40.000,00 eura imalo bi neposredne implikacije na ukupan broj projekata koji bi se mogao finansirati, odnosno na raspodjelu raspoloživih sredstava između potencijalnih korisnika.

Takođe, obrazloženje koje se odnosi na rast troškova realizacije projekata i povećanje troškova rada predstavlja relevantan aspekt za buduće planiranje, ali samo po sebi nije dovoljan osnov za unaprijed određivanje višeg maksimalnog iznosa po projektu. Imajući u vidu potrebu da se obezbijedi ravnomjerna i održiva raspodjela raspoloživih sredstava, kao i mogućnost podrške što većem broju projekata, zadržava se maksimalni iznos od 30.000,00 eura.

5. Predloženo je sledeće. „Značajno povećati ukupan iznos za raspodjelu sredstava od 600.000.“ Obrazloženje: U 2026. godini raspodijeljeno je ukupno 748.942,22 eura za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom, zbog čega smatramo neopravdanim i teško razumljivim da se za 2027. godinu planira smanjenje ukupnog iznosa sredstava na svega 600.000,00 eura. Ovakvo smanjenje je posebno problematično imajući u vidu kontinuirani rast troškova pružanja usluga, kao i najavljeno značajno povećanje minimalne cijene rada, koje će neposredno uticati na troškove realizacije projekata i programa, naročito onih koji podrazumijevaju angažovanje stručnog kadra i kontinuirano pružanje servisa podrške licima sa invaliditetom, djeci i mladima sa smetnjama u razvoju. Smatramo da bi smanjenje raspoloživih sredstava, u trenutku kada troškovi rada i pružanja usluga značajno rastu, moglo dovesti do smanjenja obima i kvaliteta servisa, kao i broja korisnika kojima nevladine organizacije mogu pružiti podršku. Iz navedenih razloga predlažemo da se ukupan iznos sredstava za finansiranje projekata i programa NVO u ovoj oblasti za 2027. godinu značajno poveća i utvrdi u iznosu **od najmanje 1.000.000,00 eura**, čime bi se omogućilo očuvanje postojećih, ali i razvoj novih i kvalitetnijih servisa podrške licima sa invaliditetom.

Odgovor obrađivača:

Predlog se djelimično usvaja. Sektorska analiza predstavlja osnov za utvrđivanje prioritetne oblasti i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija, kao i za blagovremeno planiranje sredstava u okviru budžetskog procesa za narednu godinu. Iznos naveden u Sektorskoj analizi predstavlja planirani iznos potreban za finansiranje predmetne oblasti, dok konačno opredjeljivanje sredstava zavisi od ukupnog budžetskog okvira i postupka planiranja i usvajanja Budžeta Crne Gore za 2027. godinu.

Imajući u vidu navedeno, kao i činjenicu da se visina sredstava ne može posmatrati izolovano od ukupnih budžetskih mogućnosti i drugih prioriteta za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija, nije moguće prihvatiti predlog da se u Sektorskoj analizi utvrdi iznos od najmanje 1.000.000,00 eura. Eventualno povećanje sredstava može biti razmatrano u okviru budžetskog procesa, u skladu sa raspoloživim fiskalnim mogućnostima i odlukama nadležnih institucija.

Sa druge strane, usvaja se sugestija obrazložena iznosom sredstava dodijeljenih za 2026. godinu zbog čega se u tekstu Sektorske analize kao predloženi iznos upisuje 700.000,00€.